

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkesutövares
Samarbets-
nämnd

Stockholm 2012-09-14

Region Skåne

KLYS synpunkter på Skånes förslag till regional kulturplan 2013-2015

Inledning och presentation

KLYS har beretts tillfälle att yttra sig över Skånes preliminära kulturplan. Efter en inledande presentation av KLYS och vårt arbete följer våra synpunkter. Kulturplanen har goda ambitioner och innehåller en hel del intressanta förslag. I vårt yttrande tar vi dock framförallt upp sådant som vi tycker kan utvecklas och kompletteras.

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 15 medlemsorganisationer ca 30.000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, musiker, kompositörer, tonsättare, bildkonstnärer, dramatiker, regissörer, journalister, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t.ex. kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem samt tryck- och yttrandefrihet. KLYS har i drygt 50 år arbetat med dessa frågor på ett nationellt plan. I och med införandet av samverkansmodellen på den statliga kulturpolitikens område, har KLYS också påbörjat ett arbete på regional nivå.

Enligt förordningen för samverkansmodellen ska regionala kulturplaner tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället.” KLYS har uppfattat detta som en uppmaning både till regionerna och till professionella kulturskapare att ta tillvara yrkesverksammas regionala erfarenheter och att i dialog ta fram strategier och tydliga målsättningar för att förbättra professionella kulturskapares villkor och formulera en regional konstnärspolitik.

Den exakta formen för samråd väljer regionen själv. **KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i processen runt kulturplanens skrivande, genomförande och uppföljning.** KLYS verkar också för att sådana samråd arvoderas och att sådan arvodering budgeteras för i kulturplanen. Hur KLYS ser på samråd och vilka frågor som vi anser är viktiga har vi utvecklat i den avslutande kommentaren till kulturplanen.

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

Övergripande synpunkter på kulturplanen

Kulturplanen är lovande såtillvida att den har goda ambitioner och värnar såväl kvalitet och nyskapande som mångfald och kulturell infrastruktur. Den lyfter fram de nationella kulturpolitiska målen och visar respekt för konstens och kulturens egenvärde. Men som så många andra kulturplaner KLYS har tagit del av är den diffus när det gäller *hur* målen ska uppnås. **Vi vill se fler insatser där visionerna omsätts till praktik och uppföljningsbara målsättningar**

I kulturplanen **saknas också en närmare beskrivning av *hur* dialogen/samrådet med det professionella kulturlivet/kulturskaparna har gått till**. Vilka lärdomar har gjorts inför denna andra kulturplan? Hur formaliserade har dialogerna varit (ett åsiktsmöte eller flera fördjupade med tydliga dagordningar?); Har det varit fler än ett möte?; Olika eller samma teman?; Är det samma personer eller olika som deltagit? Har samråden varit öppna och mer anonyma hearings eller har ett mindre antal utvalda personer deltagit? Hur har resultaten av dialog med det professionella kulturlivet kunnat användas i praktiken? Finns det sådant som inte fungerat och hur kan det i så fall utvecklas under kommande kulturplanperiod? Allt detta borde ha angivits tydligare i kulturplanen.

KLYS välkomnar att kulturplanen under nästan alla konstområden, dock inte inom litteraturen, innehåller ett avsnitt om villkoren för konstnärligt skapande. Även om avsnitten kunde ha utvecklats och beskrivits mer utförligt samt innehållit fler konkreta förslag till förbättringar, finns viktiga aspekter av det konstnärliga skapandet med i texten, t ex vilka utmaningar kulturskapare inom olika konstområden ställs inför.

Det finns således visioner om konstutveckling i Skåne, vilket är positivt. Vi skulle dock gärna se att avsnitten tog ett steg till i problematiseringen om kulturskapares villkor och kulturell infrastruktur utifrån konstområden och/eller konstarter, och att denna problematisering följdes av uppföljningsbara insatser. Det är också viktigt att Skåne satsar på forskning och statistik på området, gärna i samverkan med universitet och högskolor i regionen och med det professionella kulturlivet.

I kulturplanen tydliggörs att det lokala kulturlivets idéburna organisationer engagerar och omfattar kulturskapare, såväl professionella som amatörer, och att dessa utgör nödvändiga delar av ett rikt kulturliv tillsammans och var för sig. I kulturplanen används dock begreppet **semiprofessionell** på några ställen. KLYS ställer sig frågande till detta begrepp och undrar hur regionen vill definiera det och varför man väljer att använda ett sådant begrepp? Semiprofessionell är ett förhållandevis nytt begrepp som smugit sig in i samverkansmodellen

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

i några regioner. **KLYS är starkt kritiska till användandet av begreppet** därför att vi anser att användningen av det leder till en devalvering av innebörden av begreppet professionell/yrkesverksam och till ett förfarande som ger uppdragsgivare skäl att inte ge professionella/yrkesverksamma kulturskapare skälig ersättning och skäliga villkor för sitt arbete. Med professionell åsyftas en person med dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet som motsvarar kriterier för professionellt etablerad/yrkesverksam inom en konstart eller bransch. AF Kultur Medias kriterier för yrkesverksamma kan användas som vägledning.

1. Förord

KLYS välkomnar det inledande anslaget i förordet där Skåne konstaterar att en dynamisk kulturpolitik bli ska stärka det professionella konstnärliga uttrycket och utövandet genom att omfatta även konst- och konstnärspolitiska perspektiv och frågeställningar. Formuleringen vittnar om en strävan efter konstnärlig kvalitet och förnyelse, en respekt för kulturens egenvärde och en förståelse för att regionen också måste göra konst- och konstnärspolitiska överväganden.

Kulturplanen sägs vara framtagen och formad i samtal och genom samverkansinsatser med bli Skånes kulturliv. **Tyvärr sägs varken här eller någon annanstans i kulturplanen någonting om hur samtalen gått till.** Det skulle vara värdefullt att veta mer om formen för samverkan med kulturlivet och hur den är tänkt att ske framöver.

Det är vidare positivt att Skåne lyfter fram att hållbar utveckling inom kultursektorn bäst stimuleras och utformas i nära samspel med de som ska involveras, tex de professionella kulturskaparna. Detta innebär en förståelse för att de konstnärligt yrkesverksamma är en självklar del i samverkansprocessen och att deras kunskaper och erfarenheter behövs. Även om Skåne i kulturplanen under rubriken *Varför bredd och få prioriteringar?* förklarar varför planen är oprecis när det gäller *hur* olika mål ska uppfyllas, **hade KLYS önskat sig fler förslag till konkreta åtgärder i planen.**

2.2 Regional kulturpolitisk vision, mål, inriktning och prioriteringar

KLYS ställer sig positiv till region Skånes kulturpolitiska vision och att regionen i sina kulturpolitiska mål betonar vikten av såväl mångfald och kvalitet, som tillgänglighet och kulturell infrastruktur. Dessa är komponenter som borgar för en dynamisk kulturpolitik. Vi anser dock att kulturens egenvärde tydligare skulle lyftas fram i Skånes regionala kultur- och konstpolitik.

Vidare välkomnar KLYS skrivningen i sista stycket under rubriken *Strategisk inriktning*, i vilket lyfts fram att den konstnärliga friheten ska värnas och stödjas, också när det konstnärliga uttrycket utmanar och provocerar rådande normer. En vidsträckt yttrandefrihet är, som

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

regionen konstaterar, en förutsättning för en dynamisk utveckling av hela kultursektorn.

KLYS vill i sammanhanget påpeka **vikten av att principen om armlängds avstånd tillämpas i Skåne** som ett medel för att just värna och stödja den konstnärliga friheten i regionen. Principen innebär att politiker inte ska lägga sig i innehållet i de konstnärliga verksamheter som politiken bidrar till genom offentlig finansiering. Enligt samma princip ska heller inte politiker göra någon konstnärlig bedömning av den kulturella verksamheten. Den konstnärliga bedömningen ska istället göras av personer med konstnärlig kompetens, t ex en expert- eller referensgrupp, på armlängds avstånd från politikerna.

När det gäller regionens kulturpolitiska prioriteringar vill KLYS särskilt lyfta fram:

- stärkt kulturell infrastruktur, både när det gäller tillgång till kultur för alla och möjligheten att verka och utvecklas som yrkesverksam kulturskapare i regionen.
- förbättrade villkor för konstnärligt skapande. KLYS anser att denna punkt är oerhört viktig och välkomnar att frågan finns med så pass högt upp bland Skånes prioriteringar. Här lyfts "finansiering, organisatoriska strukturer och möjligheterna till kompetensutveckling" fram som utvecklings-områden för att kulturskapare ska kunna skapa och livnära sig på konst och kultur, vilket är positivt. Kulturplanen bör dock enligt KLYS innehålla en tydligare och konkretare beskrivning av *hur* regionen vill förbättra villkoren för konstnärligt skapande.
- stärkt dialog inom kultursektorn. Med stärkt dialog med bl a den fria sektorn (som KLYS tolkar syftar på det fria professionella kulturlivet) menar regionen att man ska hitta tydliga och ändamålsenliga former för att utveckla verksamheten genom att utnyttja de gemensamma resurserna bättre. Även här skulle KLYS vilja se en konkretisering av *hur* dialogen kan stärkas. KLYS vill i sammanhanget uppmana regionen att utveckla formaliserade samråd med professionella kulturskapare, där deras kompetens och erfarenheter tas till vara. Jfr ovan.

3.1 Teater, dans och musik

Generellt är det viktigt att Skåne på scenkonstområdet uppmärksammar att om de offentliga anslagen inte förmår hålla jämna steg med pris- och löneökningar, hotas möjligheterna att behålla den höga kvaliteten och den nuvarande omfattningen på verksamheterna, samtidigt som utrymmet för förnyelse och utveckling krymper.

I texten nämns att ledorden för den fortsatta utvecklingen på scenkonstområdet är bl a kvalitet. Det är ett begrepp som sedan inte specifikt följs upp eller problematiseras i texten. I texten konstateras också att institutionerna på scenkonstområdet står för en betydande del av arbetsmarknaden för professionella kulturarbetare. Vidare lyfts de fria grupperna fram

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

som en viktig del av kulturlivet, bl a genom att de bidrar till mångfald och konstnärlig förnyelse. KLYS delar denna bild.

Tillgänglighet

Ett sk resurscentrum på scenområdet har under 2012 etablerats, som utgör ett samarbete mellan Riksteatern Skåne, Teatercentrum södra regionen och Danscentrum Syd. Resurscentret utgör ett positivt exempel på ett utvecklingsprojekt i regionen.

Infrastruktur dans

Det är bra att Skåne lyfter strukturerna för dansens utveckling och hur de kan ses över framöver.

Villkor för konstnärligt skapande

KLYS välkomnar att kulturplanen innehåller avsnitt om villkoren för det konstnärliga skapandet inom olika konstområden. Under avsnittet Teater, dans och musik tar kulturplanen upp den gränsproblematik som många yrkesverksamma kulturskapare ställs inför i Öresundsregionen, med olika skatte- och socialförsäkringssystem. Detta är en fråga som KLYS och flera av våra medlemsorganisationer uppmärksammat och som vi gärna ser att regionen arbetar vidare med att lösa och informera om. KLYS instämmer också i att det finns ett behov av ökat samspel dels mellan kommun, region och stat, dels mellan olika politikområden när det gäller kulturskaparnas villkor och deras möjligheter att verka och utvecklas i regionen. Det är värdefullt att regionen också tar upp pensionsproblematiken på scenkonstområdet och behovet av kompetensutveckling på lång sikt.

När det gäller kompetensutveckling konstateras dock att insatserna inom såväl institutioner som det fria kulturlivet är begränsade. Tillkomsten av Kulturkraft Syd har inneburit ett mycket positivt, men tidsbegränsat tillskott fram till våren 2014. Det är därför nödvändigt att redan nu planera för hur denna ska kunna avlösas av en långsiktig organisatorisk och ekonomisk stabil plattform för kompetensutveckling inom teater, dans, musik, film och TV. Parallellt behöver motsvarande program utvecklas inom andra konstområden.

3.2 Bildkonst och form

Kulturplanen lyfter fram bild- och formkonstens ställning och betonar att den ska värnas och utvecklas i regionen. Det handlar bl a om att "ge professionella kulturskapare bättre förutsättningar att skapa och tillgängliggöra bildkonst och form av hög kvalitet i hela regionen". Detta är en vällovlig formulering, som vi vill se konkretiserad i fler förslag till åtgärder.

Villkor för konstnärligt skapande

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

KLYS välkomnar att MU-avtalet tas upp under denna rubrik och att implementering av MU-avtalet ska ske genom informations- och utbildningsinsatser och genom villkor för verksamhetsbidrag från 2013. Vidare är det positivt att 1 %-rekommendationen omnämns. Villkoren för konstnärligt skapande på bild- och formområdet innehåller dock så mycket mer varför en utförligare beskrivning av dessa borde ha funnits med i avsnittet. Vi skulle också gärna se en diskussion om skäliga avtal och uppdragsvillkor vad gäller *alla* våra yrkesgrupper.

3.3 Kulturarv

När det gäller avsnittet om kulturarv vill KLYS påminna om att den konst som dagens yrkesverksamma kulturskapare skapar utgör det som kommer att bli *morgondagens* kulturarv, varför deras villkor är viktiga att ta hänsyn till även ur ett kulturarvsperspektiv.

3.4 Biblioteksverksamhet

Vad gäller folkbibliotek anser KLYS att Region Skåne bör ta tydlig ställning mot folkbibliotek på entreprenad och att biblioteken måste ges tillräckliga resurser för att kunna arbeta med sitt läsfrämjande uppdrag. Vidare är KLYS av uppfattningen att skolbibliotek ska finnas och vara bemannade med för uppdraget utbildad personal. Regionen bör också stödja läsfrämjande och litteraturspridande projekt inom ramen för biblioteken som bygger på bredd, kvalitet och tillgänglighet.

3.5 Litteratur

Det är bra att Skåne i kulturplanen anger litteraturen som ett eget konstområde med egen rubrik. Men liksom inom övriga konstområdena bör även litteraturkapitlet innehålla ett avsnitt om villkoren för konstnärligt skapande. Villkoren för författare nämns på något enstaka ställe, t ex på sid 25 under rubriken Nuläge där det anges att "biblioteksframträdanden och andra författarsamtal är en nödvändig del av författares inkomster". Författarnas villkor bör enligt KLYS utvecklas i kulturplanen.

Positivt är dock att region Skåne har ambitioner när det gäller fristäder för författare. Regionen bör enligt KLYS aktivt arbeta för att en eller flera kommuner ska ta emot fristadsförfattare.

3.6 Film och rörlig bild

I texten använder man mycket olyckligt begreppet semiprofessionell som en mellannivå mellan ung talang och professionell. KLYS vänder sig mot begreppet som är problematiskt och missvisande. Jfr ovan.

Förbättrade villkor för konstnärligt skapande

Det är intressant att avsnittet om villkoren för konstnärligt skapande på området för film och rörlig bild är rubricerat *Förbättrade villkor för konstnärligt skapande*. KLYS frågar sig här om

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

region Skåne har större ambitioner att förbättra villkoren för kulturskapare inom detta område jämfört med inom andra konstområden eller om rubriksättningen bara råkat bli olika? KLYS vill ju naturligtvis att regionen ska ha som målsättning att *förbättra* villkoren för skapande inom *alla* konstområden. Men självklart är det glädjande att regionen har ambitioner på filmområdet, t ex genom att vilja stärka infrastrukturerna kring film, rörlig bild och crossmedia.

3.12 Kultur och näringsliv

De senaste åren har de s.k. kulturella och kreativa näringarna och deras betydelse för samhället varit i fokus på olika sätt. Det är dock viktigt att komma ihåg att regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar inte i första hand handlar om skapande verksamhet, utan mer om att underlätta och skapa möjligheter för företagande genom inkubatorer, branschguider och annan information, inte minst på webben. **Vi kan därför inte nog understryka vikten av att separera åtgärder och strategier för skapande verksamhet å ena sidan, och å andra sidan åtgärder för att utveckla kommersiell verksamhet.**

Det är inget fel i sig att region Skåne vill stärka de kulturella och kreativa näringarna i Skåne. Men man ska komma ihåg att många av dessa s k näringar utgörs av egenföretagande kulturskapare, som i första hand främjas av åtgärder som förbättrar villkoren för det konstnärliga skapandet.

6.2 Samråd mellan Region Skåne och kulturlivet

Region Skåne säger sig sedan länge föra en dialog med kulturlivets företrädare när det t ex gäller den regionala finansieringen av kulturverksamheter. När det gäller samrådet avseende kulturplanen ska detta ske bl a genom samråd med kulturlivets intresseorganisationer samt med det fria professionella kulturlivet. KLYS hade gärna sett att region Skåne beskrivit och formulerat sina planer kring dessa samråd lite närmare i kulturplanen. När det gäller samråd med det fria professionella kulturlivet bör det enligt KLYS tydliggöras att det handlar om samråd med yrkesverksamma kulturskapare från olika konstområden.

7. Uppföljning och utvärdering

Generellt efterlyser KLYS att insatser i kulturplanen inte bara anger en tydlig riktning, utan har en konkret målsättning och formuleras i termer av *hur* insatserna ska genomföras.

KLYS anser vidare att det är viktigt att de professionella kulturskaparna också finns med i samverkansarbetet kring *uppföljningen* av kulturplanen

Avslutande kommentar

Slutligen vill vi å alla kulturskapares vägnar tacka för möjligheten att få komma med synpunkter på kulturplanen. Dessa har tagits fram inom KLYS Samverkansgrupp, där våra fyra huvudområden – ord, ton, bild/form samt scen/film – finns representerade.

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Med vänliga hälsningar

Anna Söderbäck, ordförande, anna@klys.se, 070-219 51 21

Ulrica Källén Lörelus, förbundssekreterare ulrica.kallen@klys.se, 0733-40 00 33

Giulia Ray, samverkanssamordnare, giulia@klys.se, 070-262 19 38

KLYS i samverkansmodellen

Vad gör KLYS i samverkansmodellen?

KLYS arbetar med att *stödja* och där det behövs *utveckla* strukturer av professionella kulturskapare. Vi samverkar gärna med regionala tjänstemän och politiker om metodutveckling för hur samråd och dialog med professionella kulturskapare kan gå till. KLYS anser inte att formen för samråd är det centrala. Oavsett vilken form för samråd regionen väljer, bidrar gärna KLYS och dess medlemsorganisationer.

Vi listar här några frågeställningar vi identifierat som viktiga att lyfta i arbetet med samverkansmodellen.

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Hur arbetar regionen med konstnärlig kvalitet och förnyelse och med vilka konkreta målsättningar?
- Hur arbetar regionen aktivt utifrån principen om armlängds avstånd, med tydliga gränsdragningar och principiella ställningstaganden?

Kulturskapares villkor

- Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättning till kulturskapare för deras arbete?
- Hur ser de regionala förutsättningarna ut för att verka som konstnär? Hur arbetar regionen med kartläggning av kulturskapare i regionen och deras villkor och hur är de kopplade till långsiktiga utvecklingsmål?

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning, alltså inte bara satsa på att utbilda och locka till sig, utan också stödja de redan yrkesverksamma som valt att vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden (i villkor) mellan yrkesutövande och amatörer?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser ut i regionen, dvs. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios – och vad kan byggas ut/förstärkas lokalt/regionalt?
- **Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och den fria sektorn?**
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?
- Vad har regionen för utvecklingsmål för regionöverskridande verksamhet?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?